

WETTERCRONA, ELIAS

Bewis och motskjäl, på den af herr hof-
secreteraren Hindström, såsom
fullmächtig för en del crono
arbetsbönder under mitt lagligen
innehafwande berustade säterie
Smedstorp uti Skåne och
Christianstads

1762

EOD - Miljoner böcker bara en knapptryckning bort. I mer än 12 europeiska länder!

Tack för att du väljer EOD!

Europeiska bibliotek har miljontals böcker från 1400- till 1900-talet i sina samlingar. Alla dessa böcker går nu att få som e-böcker – de är bara ett musklick bort. Sök i katalogen från något av biblioteken i eBooks on Demand- nätverket (EOD) och beställ boken som e-bok – tillgängligt från hela världen, 24 timmar per dag och 7 dagar i veckan. Boken digitaliseras och blir tillgänglig för dig som e-bok.

EOD bokens fördelar!

- Få samma utseende och känsla som med originalet!
 - Använd ditt standardprogram för att läsa boken på skärmen, zooma och navigera genom boken.
 - *Sök:** Använd fulltextsökning för enskilda fraser.
 - *Klipp & klistra:** Kopiera bilder och delar av texten till andra applikationer (t.ex. ordbehandlingsprogram).
- *Ej tillgängligt i varje e-bok.

Villkor för användning

Genom att använda EOD-tjänsten accepterar du de villkor som ställs av biblioteket som äger den aktuella boken.

- Villkor för användning: <https://books2ebooks.eu/csp/sv/nls/sv/agb.html>

Fler e-böcker

Redan nu erbjuder 40 bibliotek från 12 europeiska länder denna service. Sök böcker tillgängliga för den här tjänsten: <https://search.books2ebooks.eu>
Mer information finns tillgängliga via <https://books2ebooks.eu> boken.

1762

WETTRINGH

Sk. A

wid. S.
Rättsh. S.

Bevis och Motstjäl,

1700-1829

 N. v. OELREICH.
 Imp. primatur.

På den af Herr Hof-Secreteraren Hindström, såsom Fullmäktig för en del Crono arbetsbönder under mitt lagligen innehafwande berustade Säterie Smedstorp uti Skåne och Christianstads Låhn/ utur trycket gifne Bevärtelse/ uti den under Rikslens Högloff. Ständers Nåd-rättwisa afgjörande komne Fråga/ rörande bättre rättighet til Skattelösen för mig/ eller des Hufwudmän/ af deras nu åboende Arbetshemman uti Tjustorp och Gårdlösa Byar/ samt torpen/ Sticko/ Stensberg och Kjälleröd/ hwilka tillsammans utgöra allenast emellan 8 à 9 Hemmantabl/ ehuru Åboerne i hänseende till Hemmanens flyswande i smärre/ eller 16 delar/ kunna nämnas 39 stycken til antalet.

Nt Smedstorp är et gammalt Danskt Frälse Säteri och wederlags Gods til Cronan Sverige för Den Borneholm: At alla med mig nu om Skatterättighets lösen twistande Bönder, eller deras nu åboende Hemman varit Nå och Nörs, eller som de i gamla handlingar kallas, Bekudags Hemman under sjelfwa Gården: At Cronan Sverige emottagit denna Egendom med samma rättighet, som forna Frälsemån den innehafst, samt desse Åboer eller Hemman således ifrån ubrådrige tider varit och ännu äro oskiltaktige ifrån sjelfwa Gården, skyldige Arbetshemman och Bönder under Smedstorps Gård: At Smedstorps Gård med desse Hemman uti Cronans hand alt ifrån år 1660 in til och med 1688 således mot 30 år blifwit disponerat såsom purt Frälse och som förlåning til förtjente Mån, bortlemnad: At både Gård och Gods efter det förlånings åren til ända lupit, år 1688 emot wiß årlig afgift til Cronan blifwit bortarenderat, samt at då Smedstorps Gård 1712 til Rusthåld blef indelt, grunden til rustningens prästerande år tagen af forna årens arende summa, hwarunder desse Hemmans oskiltaktiga arbete emot 10 Dal. Smitts afräkning i ränta war inbegrepet och Gården således werkeligen i och med sådant arbete til rustning för sin åker och ång taxerat högre, än annars ske kunnat; Och
 X
 at

1762

at desse Gårdens underlagde arbetshemman sedermera år 1713 til af-
ledne Lands Bokhållaren, eller Cammereraren Montan för förträckt
Lån til Kongl. Maj: och Cronan af 9567 Dal. S:mt, blefwet til sin
ranta förpantade, och han, eller des ratts innehafware fullkomligen be-
rättigad til Åboars antagande och affättjande, men deremot förbunden
til ansvar för samtelig Hemmanens, bygnad, håfd och wid magthållan-
de: Åro sanningar grundade så wäl uti af Herr Hof-Secreteraren
Hindström sjelf åberopade utdrag af Indelnings werket, som och flera
wid Hufwudsaken besintelige laggilla Handlingar, samt således hwarfen
kunna, eller böra motsågas.

Här är ingen fråga om desse Hemmans natur och beskaffenhet;
De hafwa både förr, under och efter förpantningen warit och åro Cro-
nans; Men om Skattelöfens rättigheten bör tilhöra Montan och mig,
des ratts innehafware, eller de af oss antagne Landtboar, är hwad om-
twistat och hwilket jag med följande 2ne hufwudskäl tänker bestyrka, neml.

I:mo At Smedstorps Gård wid indelningen, år 1712 blifwit
indelt til Rusthåld och det NB. i anledning af förra årens arrende Con-
tract, hwarunder de nu med mig twistande Arbetsbönder, eller deras
Hemman ofskiljaktigt warit begrepne; Säteriet således til rustning war-
feligen taxerat i och med sådant deras arbete. Smedstorps Gård med
flere år desutan, enligt Rikens Högloff. Ständers Landt och Sjö
Militiæ Oeconomie Deputations 1727 års Riksdag gifne och in Plenis
faststälte Betänkande, wid indelningen åren 1729 & 1730, med tilöt-
ning af 2ne Rusthåld, til sin åker och ång, som jämte någon gifwen
qwarnranta, är Gårdens enda och rätta understöd til fem munderingars
dryga rustning, skattlagd och taxerad, högre, i hänseende til deras arbete,
ån annars sje kunnat: Desse Hemman således intet annorlunda ån
augment Hemman kunna och böra anses; håst man i mina tankar in-
tet får hafwa det begrep om augment, at det endast består uti penninge
ranta, emedan ordet augment i sig sjelf, intet annat kan innefatta, ån
en tilökning, Rusthåld til beständighet och styrkjo, ehuru den då består
uti penningar, ranta persedlar, eller arbete, hwilket senare för en Landt-
egendom är mer oumbärligit, ån penninge-ranta: Nog af, at Rust-
hållen för dem åro taxerade, samt samma således oumgångeliga til
Rusthållens conservation och uprätthållande.

Hafwa nu Rikens Högloff. Ständer wid 1756 års Riksdag
tillsagt Åboer på simple Rusthålds Hemman Skatträttighet på deras
augmen-

augmenterade Hemman, framför sjelfwa Boerne på dem, enär de ligga Stammen til den betägenhet, at han af samma kan hafwa underfödd; huru mycket mer ömsint låra då intet Nilsens Höglof. Ständer haft affeende på Cronans berustade Säterier, med samma förman, för at dymedelst bewara dem för undergång och ödesmål. Alla de med mig nu twistande arbets Bönder äro allenast en half fjerdedel dels miht ifrån sjelfwa Gården med sina Hemman belägna, aldeles omistelige således til Säterie Rusthållets framdeles bestånd, följakteligen som augmenterade Hemman under sjelfwa Hufvudgården böra utaf Stammeägaren få til Skatte lösas. Mera ränta, än efter Indelnings Instruktionen på Säterie Rusthåld bestås, har jag intet. Således inga 10 Dal. Gunt på hwart Rusthåld mera än andra.

2:do Ut alla dessa Hemmans brukare, icke äro Cronans Boer, ehuru de sitta på Cronans Hemman, utan afledne Montans och mine Landtboer; men wi rätta boer; De med våra Stadsseglar til lifstids besittning emot wissa skyldigheters fullgörande uti ansvar hos oss, men wi hos Cronan, som allt af sjelfwa förpantnings Brevfvet bestyrkes, hvars innehåld och lydelse är sådan, at Montan, eller des rätts innehafware ägde å ena sidan rättighet affåga trefse och försummelige åbwar, samt andre i stället antaga; Men å andra, at som Bo stå uti skyldighet och ansvar för Hemmanens bygnad och håfd.

Montan och jag hafwa således allt ifrån förpantnings tidens början in til närwarande stund å ena sidan innehaf Hans Kongl. Maj:ts och Cronans Höga rättighet; men å andra, måst widkännas Boers skyldighet och ansvar, följakteligen enligt all lag och billighet böra åtnjuta åbo rättighet, som är Skattelösen framför våra Landtboer, hwilka til Hemmans besittning annan rättighet icke ägt, än den wi dem lemnat, således aldeles ingen til Skattelösen. På en tid af 50 år, äro alle de gamle boer dels med döden, dels på annat sätt afgångne, så at icke en enda af de med mig nu twistande finnes hwilken intet äger antingen afledne Montans eller min antagnings, eller Stadsseglar, och det efter frivillig öfwerenskommelse å båda sidor. Contracter emellan fullmyndigt folk äro ju strietissimi Juris, eller oryggelige; Nu äfwen så litet som desse landtboer woro berättigade til Stadsseglar och besittning, på de hos mig tid efter annan ledige blesne förpantnings Hemman, äfwen så litet war jag skyldig, at antaga desse och inga andra boer; då de med andra och andra med dem ägde dertill enahanda rättighet, den nemligen, som jag dem lämna wille.

Hwad som således förbundet mig och desse år frivilligt contract. Contractet består uti deras Stådsråds Sedlar. Deras Stådsråds Sedlar innehålla inga andra villkor, än lifstids besittning af Hemmanen, så länge de fullgjöra öfwerenskomna och förefrefna skyldigheter; dem ågde jag otvifvelaktigt efter lag at förefrefwa, til bewarande af den rättighet jag hade, och det ansvar uti hwilket jag hos Cronan stadnade; Mig då öfwen obetagit, at förbehålla mig Skatträttighets lösen uti deras Stådsråds Sedlar, det jag ock i sednare tider gjort, ehuru sådant af Herr Hof Secreteraren uti des trykte berättelse bestrides, dock wid upwisandet af en hvars Stådjobref annorlunda kan bewisas.

Om desse Landtboer intet varit nöjde med de, af mig, i en, eller annan måtto förefrefna villkor, war jag rätt så litet skyldig dem at antaga, som dem tvärt om war fritt och obetagit at söka Hemman annorstädes, ty war förbindelse war då ingen; Men sedan de ingådt med mig sligt Contract och Förbindelse, så böra de ock otvifvelaktigt derwid förblifwa och icke sträckja willkoren längre, aldrin uti Skattelösen, den Montan eller jag bewisligen aldrig dem uplåtit, eller ifrån oss lemnat.

Helt annorlunda än i denna sak förbehåller sig, när Cronans Besjente uppå befallning, bortstädjer et Crono-hemman.

Han som Cronans besjente, bewarar derwid des höga rättighet; men Montan och jag måste draga försorg för Cronans och war egen tillika. Han utan ansvar för Hemmanens byggnad, bruk och håfd; men wi under förbindelse til full årsättning af alt hwad som på Hemman kunde fela, eller brista.

Alf sjelfwa förpantnings-brefwet kan intet dragas något förbud för Montan och mig at wid ledighet af åboer bruka desse Hemman med enskolta tjenare och drängar; ty då deruti såges, det Montan, eller des rätts innehafware skulle äga rättighet, at affåga tröge och försummelige åboer, samt i stället goda antaga och förskaffa, som riktigt utgjöra sina skyldigheter, så til panthafwaren, som de extra-räntor, som til Kongl. Majestät skola utgå; wifes ju tydeligen, at afseendet inter varit på åboer, ja, om åboer, utan på Cronans och panthafwarens rätt. Enär jag nu som panthafware sjelf besörgde min rättighet och des utom swarade för Hemmanens byggnad, håfd och skötsel, samt i öfrigit til Cronan af Hemmanen prästerade, alla onera Publica, så tyckes den härwid gjorde

gjorde erhindran alldetes försvinna af sig sjelf, hållt genom de på et hwarit Hemman af mig håldne drängar och tjenstehjon, Cronan intet kunnat komma i mistning af de personelle skatter.

Vant bör wist efter Lag återställas, pantägaren, sådan som den war då han emottogs; Endår nu Cronan wid Lånets återgifwande utaf mig sådt sin pantsatte egendom tilbakars, med oförminskad ränta, samt Hemmanen, uti långt bättre stånd än jag dem emottog så til bygnad, som det mera; lårer jag otwifwelaktigt härwid fullgjordt hwad Lagen befaller. Och wid et hwarit Hemmans ledighet för åbo under förpantnings tiden, kunde wäl igen annan wara, eller anses för åbo än Montan, eller jag som lika hos Cronan stodo uti ansvar för Hemmanens bygnad och egendomens håfd; de af oss antagne Hemmans brukare dem Cronan i en slik omständighet såsom sine åboer intet kunnat widtännas, således icke annorlunda än wåre Landiboer wara och nämnas böra, hwilka i anledning af Contractet med oss, singo lifstids besittning på Hemmanen, men aldrig skattlösen, hwilket woro så mycket mer obilligt, som de på Hemmanen gjorde förbättringar under 50 års pantetid, icke böra tillskrifwas nu warande åboer, af dem en del allenast et, två, eller få år suttit på Hemmanen för pantens inlösende, utan skall wäl billigt sådant tillräknas afledne Montans och min under förpantningen brukade försicketiga hushåldning; hwarwid wi oss otwifwelaktigt, som skyldige åboer upfört.

Annan eller mera rättighet, än Montan och jag uti stads-måls sedlarna desse Mån lemnat, och hwilken, som ofta sagt är, endast bestod i lifstids besittning emot wissa skyldigheters fullgörande kunna de ju aldrig åga. Den hwarken kan, eller bör kallas Cronans Hemmans åbo, som intet står uti ansvar hos Cronan för Hemmanets bygnad och håfd; men den deremot som har denna förbindelse och ansvar är rätt åbo och bör altså rättwiligen njuta den deremot swarande förmohn, som är Skattelösen, och det i anledning af 1723 års Skattkjöps Förordning, utan afseende på personen, stånd och wilkor. Häraf följer således, at ehuru Cronan ifrån mig och Montan inlöst sin pantsatta Egendom, har dock dymedelst hwarken mig blifwit fränkänd den åbo rättighet jag successive med Montan under 50 års pantetid rättwiligen mig förwärfwat, wid tid efter annan existerande ledighet för åboer på et hwarit Hemman, icke eller är sådan rättighet mina landboer tillagd, hwilkas rätt och därigenom på intet sätt blifwit förändrad, annan, eller större än den war förut, samt endast bestod, enligt

git deras erhöfne Stådsmäts = sedlar, uti lifstids besittning så länge de fullgjorde förbindelser.

Nödigt finner jag jemwål härwid århindra, at innan jag återseet min förpantnings = summa eller liquidation Cronan och mig imellan blef slutad, det dessa mina Landtboar, sökte Skatträttigheten hos Konungens Befallningshafwande, som under det jag då war i Stockholm, utan at låta mig blifwa hörd, tillarkände dem Skattelöfen, hwilken åtgärd tyckes wara hufwudgrunden til allt mitt myckna lidande och alla swåra påföljder i denna sak.

Om et hwart af dessa förpantnings Hemman wid deras inlöfande, på et eller annat sätt til bygnad, eller egendom warit förwåradt, minskad, eller skadadt, ho hade då måst swåra för årsättningen? Månne intet jag! Jo otwifwelactigt.

Swad är då billigare, samt med Lag och rättwisa mera enligt, än at den som måste kännas wid swårigheten, njuter den deremot swarande förmohn?

Under förpantnings tiden, uti swårare år, af miswårt och mera dyllt, har ofta händt, at et och flere af desse Hemman, några år bortåt, warit utan äbo.

Jag har då måst sakna både ränta och arbete, samt til Cronan likafult årlägga andra Hemmans Utlagor. Då har ingen fråga warit hwem som skulle anses för äbo och bära dryg kostnad; men nu då det ankommer på den deremot swarande rättighet, will sådant mig aldeles bestridas, och just af dem som ingen annan rättighet åga än den jag med god wilja dem lämnat och bewilligen aldrig sträcker sig til någon Skattelöfen. Med laga syn och besikning har Montan, eller jag emottagit desse Hemman och intil närwarande tid äro de intet ifrån of synade; således är jag än i denna stund uti answar för deras bygnad och häfd.

Swad annars de af Herr Hof = Secreteraren Hindström uti des tryckta Skrift omwörde Kyrkjo = Hemman i Stiby, samt lågenheter uti Gladfays och Walberga Sochnar widkommer, så ehuru dessa Egendomar ingen gemensamhet hafwa med wår twistiga fråga, will jag dock til uplysning meddela, at Stiby Kyrkjo = Hemman äro donerade Arbets = Hemman til Smedtorps Gård ifrån gamla tider och Nwarnegendomen i Gladfays Sochn är Rusthålds egendomen, samt de i Walleberga omnämde så kallade 12 stycken Hemman, 3 mil ifrån Smedtorp belägna, bestå uti 12 stycken fiskare = hus, med en Daler

Daler S:mynts årlig ränta af hwarje och alltså aldrig varit brukade till arbetsgjörande wid Smedtorp.

Huru wida denna Skatteköps fråga är lika, eller enahanda med den omskrifne Lindholms, eller Börringe, lemna jag till en hvars egit utbrönande, som gör sig den möda at känna dem båda.

Denna min, uppå de wid slielwa hufwud-aken befintelige handlingar, grundade berättelse, och deraf tagna skäl, har jag såsom svar på Herr Hof-Secreteraren Hindströms utgifna berättelse i denna sak varit nödsakad för allmänhetens ögon framte, på det en hwar rättwis, Lag och wälsinnad man, som til äfventyrs hwarken torde hafwa tillfälle, eller tid at igenomse widlöftiga handlingar må kunna erhålla om sakens rätta sammanhang nödig och erforderlig underrättelse; altid likwäl förwiffad, det Rikens Höglof. Ständers Högst respektive Cammar Oeconomie och Commerce Deputation, som denna sak skadat, uti sitt til Rikens Höglof. Ständer ingifne mögna betänkande lårer hafwa uptagit, jämte mina här anförde skäl, flere, som af handlingarne kunnat utletas, och i anledning hwar af jag alltså, som en trogen Rikets Undersåte och Medborgare, af Rikens Höglof. Ständer förwäntar mig i underdånighet all nåd och rättwisa, ehuru jag icke har den förmonen at wara Ledamot af någotdera Högst Respektive Stånden.

E. WETTRINGH.

STOCKHOLM,

Trykt uti JOHAN G. LANGES privil. Boftryckeri.

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
LIBRARY

NOV 17 1911

RECEIVED FROM THE
LIBRARY OF THE UNIVERSITY OF CHICAGO

www.books2ebooks.eu